

KOLLÉGIUM

SZAKMAI - MÓDSZERTANI, INFORMÁCIÓS FOLYÓIRAT

A tartalomból:

Érdekvédelem	5. oldal
Választmányi ülés	6. oldal
Közösségi értékek	7. oldal
Pályamodell	10. oldal

XII. évfolyam 2002.

március

3.

Beszélgetés

Gööz Lajos egyetemi tanárral

A NÉKOSZ mozgalomra, az egykori népi kollégistákra emlékezve leginkább a szegény sorsú paraszt és munkás származású fiatalok kollégiumi élményeiről esett szó ebben a rovatban. Volt azonban a népi kollégistáknak egy számottevő csoportja, akiknél a kollégiumokban a származásról, családi háttérrel alig esett szó. Amint az közismert, a második világháború befejezése után ismét a trianoni határokat állították vissza. Az így kialakult helyzetből következett, hogy a Felvidékről, Erdélyből, Kárpátaljáról, a Délvidékről részben „hivatalos” lakosságcsere, részben illegálisan sokan jöttek át Magyarországra, köztük sok fiatal, diák. Ebben közrejátszott a megtorlástól való félelem, a megszakadt tanulás folytatásának igénye és sok esetben az áttelepítésre való felszólítás.

A veszprémi Batsányi János népi kollégiumba került, pl. Laky Zoltán, aki a Csallóközben lakott. Leventeként elhurcolták Németországba, ott hadifogságba került, megszökött és nagy nehezen megérkezett a falujába. Hamarosan megsúgták neki, hogy a nyugati fogságot megjártakat begyűjtik. Ezt azonban nem várta meg, az Ipolyt átúszva jutott Magyarországra, majd a Veszprém környéki rokonaihoz utazott. A veszprémi népi kollégium igazgatója, Szokolszky István, értesülvén helyzetéről befogadta a kollégiumba, ahol 1947-49 között élt és tanult. Később tisztí iskolába került, páncélos tiszt, katonapedagógus-pszichológus lett és szép katonai pályát befutva került nyugállományba.

Kovács Csaba egyetemi csoporttársam Beregszászról, Huml Ibolya Erdélyből jött Budapestre, hogy középiskolai tanulmányaikat befejezve az új közgazdasági egyetemen folytathassák tanulmányaikat. Természetesen a sort végeláthatatlanul lehetne folytatni. A továbbiakban Gööz Lajos egyetemi tanárral folytatott beszélgetés alapján reájuk emlékezünk, a kollégiumi életre, évekre.

Kedves Lajos, hogyan, milyen körülmények között lettél népi kollégista?

Mielőtt népi kollégista lettem, már hosszú éveket töltöttem kollégiumban. Tizenkét éves koromban, amikor sárospataki református gimnazista lettem, kerültem be a kollégiumba is. A kollégiumi élet, a kollégiumi közösség nem volt új számomra, de a népi kollégiumban más szellem, más léghő uralkodott, mint a patakiban. Bár akkor is, most is látom, a népi kollégiumba is sok minden átkerült a régi kollégiumi hagyományokból. Őszintén szólva nem

jószántamból lettem népi kollégista. Azok közé tartozom, akiket a lakosságcsere folytán 50 kg-os csomaggal vonatra pakoltak és el kellett hagynom szülőföldemet, új életet kellett kezdeni Budapesten. Először a Dózsa György úti Dózsa kollégiumba kerültem, majd rövid ideig a Zrínyi Ilona vegyes kollégiumban és végül a Vilma királyné úti Nagy László pedagógus kollégiumba, ahol a leghosszabb ideig voltam. Életem legszebb, legmozgalmasabb éveit voltak az itt eltöltött időszakok. Persze fiatalok voltunk, pezsgett az élet körülötünk és ennek én is aktív részese vol-

tam. Csodálatos életformával találkoztam, amit soha nem felejtettem.

A kollégiumokban melyek voltak a legfontosabb élmények, események, amelyekre emlékszel, amelyek nyomot hagytak további életre?

Vidékről bekerült diákként ekkor találkoztam a számomra korábban elképzelhetetlen szabadsággal, olyan közös-séggel, ahol a legkülönbözőbb nézetek képviselői éltek együtt. Volt, aki bibliával jár szinte egész nap a kollégiumban, volt, aki állandóan csak a kommunista lapokat olvasta. Volt, aki – származását tekintve – kifejezetten „osztályidegen” volt, földbirtokos leány, régi nagy család leszármazottja. A kollégium szellemét jellemezte a falra nagy betűkkel kiírt jelszó: „Azt, hogy a nép fia vagy, igazolnod nem azzal kel-lene, honnan jössz, azzal ecsém, hová mész!”

A népi kollégista időkből melyek azok a pozitív emlékeid, élményeid, amelyekre szívesen gondolsz vissza, amelyeket ma is szívesen látnál viszont a kollégiumokban?

A szabadságot, a szabad légkört csodáltam és csodálom a mai napig is. Ezt jellemzi, hogy a nagy világlapok (így pl. a Le Monde Párizsból, ugyancsak Párizsból a L'Humanité, Londonból The Times és The Guardian lapok, ezen kívül egyházi lapok, a Szabad Nép, aztán Romániából román nyelvű nyelvű napilapok és magyar nyelvű napilapok mind ott voltak a kollégiumban. Csodálatos volt az is, hogy kötelező és ingyenes volt a nyelvtanulás mindenki számára. A nyelvek legkülönbözőbb változatai – volt román nyelvére, volt francia, angol, német, orosz nyelv-

Kollégium

KÉSZÜLT AZ OKTATÁSI MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

Kiadja: a Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség, a „Kollégiumokért” Sajtóalapítvány megbízásából

Felelős kiadó: Horváth István *Főszerkesztő:* Benda János *Alapító főszerkesztő:* dr. Benedek István

Rovatszerkesztők: Fuchsné Hattinger Zsuzsanna, Gulyás Béla, Takács Ernő, Dr. Csépe György, Pethes Zoltán,

Szerkesztőség címe: Körösy László Középiskolai Kollégium 2500 Esztergom, Szent István tér 6. Tel./fax: 33/412-813

Terjesztés: Pethes Zoltán, Tel.: 30/9-376 - 042; *Előfizethető a kiadó címén:* 1417 BUDAPEST, Pf.:11. Tel./fax: (1) 352-9601

E-mail: kollegiumiszovetseg@mail.matav.hu *Honlap:* www.kollegiumiszovetseg.matav.hu *Példányszám:* 1500 *Ára:* 112 Ft

tanulási lehetőség. Mindenki azt választott, amit akart, amihez kedve volt.

Valószínű, hogy az Eötvös Kollégium szelleme és a szabadkönyvtári polcai, újságolvasó terve hatott vissza a NÉKOSZ Kollégiumba, abban a formában, hogy ezt a nagy szellemi szabadságot megteremtette. Arra is jó szívvel emlékezem, hogy amikor befejeztük az órákat és hazamentünk a kollégiumba, mindig voltak foglalkozások. Ez nem volt kötelező, de elvárták a részvételt: irodalmi estek, a kollégisták által írt versek, novellák meghallgatása, beszélgetés, ismerkedés. Tehát ezek a foglalkozások nagyon színesek és változatosak voltak. Az életúti beszámolók is érdekesek voltak, volt olyan, aki mezítláb jött be, mondhatnám az aratás után kollégiumba, egy bugyorról – még táskája sem volt, hanem egy úgynevezett „hamvasba”, egy lepedőből összekötött csomaggal érkezett -, és ugyanakkor volt olyan, akinek saját írógépe volt, nagyon jól öltözött.

*Hogyan éltetek, milyen volt a napi-
rendetek?*

Reggel 6-kor volt az ébresztő, torna, majd a nyelvórák. Ezután volt a reggeli és mentünk be az egyetemre, főiskolára. Érdekesek, és sokszor a késő esti órákba nyúltak a vitaestek, ahol természetesen voltak kiélezett helyzetek, mert volt, aki ateista, volt aki igen mélyen vallásos volt, de anélkül, hogy egymást megsértettük volna, csak érvekkel vitatkoztunk. Egy-egy könyvnek vagy újságcikknek a megvitatása révén is éles viták alakultak ki. Emlékszem Marx Tökéjébe akkor olvastam bele először.

Kezdetben az ellátás nagyon gyatra volt. Nagy segítséget jelentettek az „UNRA-csomagok”. Ez egy amerikai segítségnyújtó szervezet volt, élelmiszereket, összegyűjtött használt ruhákat küldtek. Akkor ismerkedtünk meg a tejporrall, olyan sok volt belőle, hogy még liszt pótlására is használta a konyha. Amerikai kávé akkor ittam először, nem is aludtam egész éjjel.

A használt ruhákból is kaptak a rászorulókat. Nekem egy nagykövet frakkja jutott. Elég nagy gondot okozott a szabónak, hogy használható ruhává alakítsa. Viszont az anyaga fantasztikusan finom szövet volt.

Később kollégiumi feladatként Rajkára kellett mennem. Ott a fiúk amerikai tanksapkában jártak, amibe még a

beépített mikrofonok is benn voltak. Nagyon finom, meleg sapkák voltak. Nálunk szokatlan jó meleg, nagyokosság, színes téli kabátok is voltak a csomagban, sokan jártak benne.

*Voltak-e kellemetlen élményeid,
amelyekről szívesen lemondnál volna?*

1948-49-ben a kollégiumi élet folyamatosan megváltozott. A liberális szellem egyre inkább háttérbe szorult. Az egypártrendszer kialakulása nyomán a diktatórikus módszerek a kollégiumi életet is mérgezte. Tragikomikus helyzetek is előfordultak.

Hazugságokra is készítette a diákokat. Az egyik diák, mivel otthon tizenegynéhány hold földjük volt, és így kuláknak minősítették, később egy szűk szemléletű kollégiumi bizottság emiatt kollégiumi gyűlést hívott össze. Akkoriban avatták a gellérthegyi „Szabadság-szobrot”, és a fiú védekezése a következő volt: felment a Szabadság-szoborhoz és annak monumentalitása, csodálatos szépsége arra indította őt, hogy szakítson az eddigi nézeteivel, és teljes mértékben egyetért a párt felfogásával, ami a Szovjetunió iránti feltétlen tiszteletben, és a Kommunista Párt által hirdetett eszmék teljes elfogadásában nyilvánult meg. A kollégiumi bizottság ezt nem nagyon akceptálta, és kitétek a kollégiumból.

*Kikre emlékszel, kikre gondolsz jó
szívvel a kollégiumi időkből?*

Úgy emlékszem a NÉKOSZ központi szervezetében és más kollégiumokban tehetséges fiatal emberek, jórészt egyetemisták lelkiismeretesen, tiszteletre méltóan dolgoztak. Például emlékszem Kardos Lászlóra, Illés Lajosra, Kóte Sándorra, Rédey Pikkell Lajosra, Kormos Gézára, Kalmár Árpádra, Jámbor Andrásra és nagyon sok tehetséges, akkor fiatalra, akik az életben is megállták a helyüket.

Az egykori kollégisták zömmel lelkes fiatalok voltak, akik bár különböző felfogást képviseltek, a kollégiumi mozgalomban, annak legkülönbözőbb tevékenységében közösen nagy feladatokat oldottak meg.

*Emlékszel-e valamilyen érdekes,
különleges szituációra népi kollégista ko-
rodból?*

Ami most hirtelen eszembe jut, az már éppen a kollégiumok feloszlása idején történt, de jellemzi a kort és ma-

radandó emlék számomra. Akkoriban voltak Világifjúsági Találkozók, és az 1949-ben szervezett budapesti Világifjúsági Találkozóra olyan feladatot kaptunk, hogy a beérkező kiállítási anyagokat mi csomagoljuk ki, vegyük nyilvántartásba, és majd az elrendezésben is vegyünk részt. Megdöbbentő volt akkor számomra több Picasso kép ki-csomagolása is, amit először láttam életemben, amit felajánlott - lelkes támogatóként - a Világifjúsági Találkozó számára. Megmondom őszintén, először nem tudtuk, hogy milyen helyzetből kell nézni, mert elég absztrakt képek voltak.

Sok élmény fűződik még a kollégiumi élethez, mozgalmas megnyilvánulások, tüntetések is. Később egyre nagyobb szerepet játszanak a kollégisták a politikában, a kollégiumokat politikai célokra is felhasználták. Később - mint ismeretes - párthatározat nyomán a NÉKOSZ-t megszüntették, felszámolták. Veszélyesnek találta a rendszer, a párt a kollégisták önálló gondolkodását, liberalizmusát, és hihetetlen szabadságszeretétét.

*Befejezésül mondjál valamit arról,
hogyan alakult az életed az utóbbi évti-
zedekben, ill. mostanában mivel foglal-
kozol?*

Egyetemi tanulmányaimat 1952-ben fejeztem be az ELTE-n, az eredeti földrajz-biológia szak mellé a geológiát is felvettem. Hosszú ideig geofizikai kutatásokkal foglalkoztam, 1973-tól Nyíregyházán a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán a földrajz tanszéken dolgoztam nyugdíjazásomig. Az 1990-es évtizedben két évig Angliában dolgoztam vendégtanárként, de közben a földrajztudományok kandidátusa, majd doktora lettem. A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem 2000-ben egyetemi tanárrá habilitált. Közledek a háromnegyed évszázados jubileumomhoz, de nem unatkozom, még az emlékirataim írásához sem fogtam hozzá, pedig lenne miről írnom. Talán még sor kerül arra is.

*Köszönöm a beszélgetést. Jó egészsé-
get és még sok munkás évet kívánok
szeretteid körében. Pihenésképpen pe-
dig írdjál életeredről, munkádról. Bizo-
nyára unokáid és mások is szívesen ol-
vassák majd.*

dr. Tatai Zoltán

Persuásio

A diák életének, tevékenységeinek, viselkedésének, törekvéseinek, sikereinek és kudarcainak jelentős színtere az iskola és a kollégium. Mint gyakorló pedagógusok, nagy részben járulunk hozzá a reánk háruló oktató-képző-nevelő funkciók teljesítésével a felnőtt életre történő felkészítéshez.

A diák itt kiteljesedő életformáját meghatározó élmények természetes közeggé kell váljanak. Ebben nélkülözhetetlen szerepe van a tanár személyiségének, stílusának, alkalmazott módszereinek, minden megnyilvánulásának.

Mondjuk ki! Lényegében nevelő hatással bír a diák és a pedagógus majd minden találkozása. E „találkozások” során alkalmazott módszerek egy csoportját a megkülönböztetés kedvéért nevezzük el nem szisztematikus pedagógiai módszereknek. A pedagógus minden verbális vagy nem verbális (metakommunikációs) közlése, a diák felé irányuló minden megnyilatkozása befolyásolja és alakítja annak pszichikus folyamatait, tevékenységét. Ide sorolhatjuk például a kollégiumi, iskolai napirendre, a különböző szituációkban való viselkedésre, a tanulásra, szabadidő eltöltésére, pihenésre, alvásra vonatkozó, a diák életével kapcsolatos beszélgetéseket.

Természetesen a „nem szisztematikus” és a tervezett, szisztematikus hatások folyamatának irányítása, összefogása, alkalmazása során a pedagógus viselkedéséből nem hiányozhat az együttérzés, beleérzés, (empátia), a hitelesség (kongruencia), és a diák felé megnyilvánuló „elfogadó attitűd”. Mindhárom faktor a hatékony pedagógiai-emberi-hatás szükségesség alapjait képezi.

Meglétük egyben garancia arra is, hogy a tanár nem fog kompetenciáját meghaladó diagnosztizálásba, szükségtelen címkézésbe, felületes beskatulyázásba. De tudomásul veszi a személyiségformálás új tartalmait, tágabb közegét, és tényeit. Nevezetesen azt például, hogy minden ötödik-hatodik

iskolás esetében redukatív korrekciót, netán terápiát is igénylő személyiségproblémával számolhatunk. És kényszerűen észleljük, hogy intézményes nevelésünk feladatköre olykor-olykor az elsődleges (primer) szocializáció anomáliáit pótló és/vagy korrigáló módszerek alkalmazásával kell bővüljenek. És ha bizonyos társadalmi, média, kortárshatások mélyére tekintünk, elgondolkozva azon vesszük észre magunkat, hogy a pszichológia, sőt pszichiátria területén járunk.

A pedagógia tudománya is respektálja a jelenségeket, s a társadalmi szükségletek kihívásainak eleget tenni kívánó igyekezete során egyre kiforraltabb követelményekkel fordul a pszichológiához s ennek szakágaihoz, a nevelés-; szociál-; munka-; mentál-; s a klinikai pszichológiához. Olyan – Essenben – kiadott német egyetemi tankönyvvel is találkoztam, melynek a címe „Pedagógiai pszichiátria” volt. Nézzünk mi is bele a pszichológia és pszichiátria módszereibe, a kompetenciákat tiszteletben tartva! A pszichoterápiás módszerek egyikeként szinte kínálja magát a „persuásio” (ejtsd!: persvázio). A szó latin eredetű, rábeszélést jelent.

A pszichoterápiás módszerek között részben rábeszélésnek, részben átbeszélésnek tartják. Nélkülözhetetlennek vélik hozzá az eloquentiát. A szép szót, ahogy a hétköznapokban is használjuk. E módszert a személyes fejlődést elősegítő eljárásként alkalmazza többek között a klinikum, s e célból ajánlja „fejlesztő beszélgetés” tartalommal a gyakorló pedagógusok figyelmébe a Bagdy Emőke - Telkes József pszichológus szerzőpáros „Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában” c. könyvében számos más hatékonynak tetsző módszer mellett.

A „Fejlesztő beszélgetés” módszerét egyéni beszélgetések, egyéni foglalkozások keretében tudjuk jól alkalmazni, emelendő azok hatékonyságát, eredményességét.

A módszert - az említett szerzők a pedagógia számára adaptálva - a következőképpen határozzák meg:

„.... Mindenekelőtt abban különbözik a hagyományos pszichológiai beszélgetéstől, hogy alapvetően buzdító, facilitáló jellegű. Nem tekinthető sem vizsgálati technikának, sem pedig terápiás eljárásnak. Minden olyan nevelési helyzetben folytatható, ahol négy szemközti beszélgetésekre van módunk.”

Nem társalgás, nem vita, nem rábeszélés, nem a pedagógus igazának bizonygatása. Úgy kell a légkört megteremtünk - a pedagógusnak a beszélgetésben történő háttérbe vonulásával -, hogy ki tudjon bontakozni a gyermek önfeltáró kedve, hogy megnyíljen előttünk. Ezt segítjük elő kérdéseinkkel pontosítani, tudatosabb szintre kerülni. (pl. Te mit szeretnél tenni? Mit tanácsolnál hasonló esetben saját gyermekednek? Mit érzel, mire lenne leginkább szükséged? stb.) Lényege e beszélgetéseknek a pozitívumokra támaszkodás. Alapelv e módszer alkalmazása során a pozitívumok, erösségek, értékek kiemelése, erősítése, fejlesztése. Szókratész kérdve-kifejtő híres módszere lehetett ilyen.

Bizonyos időszakonként, rendszeresen adjunk lehetőséget diákjainknak e módszer szellemében önvizsgálatra, személyes erőforrásaik, szükségleteik, érdeklődésük feltárására, gondjaik, dilemmáik, feszültségeik elmondására, céljaik, választásaik tisztázására, megfogalmazására, önszabályozásuk, önalkotásuk fejlesztésére. Ezek egyben lehetnek az önfejlesztő beszélgetések célkitűzései is.

Zárszónak Mérei Ferenc következő sorainál jobbat találni sem lehet:

„Az embernevelés elve nemcsak a pedagógiai célokra vonatkozik, hanem a pedagógiai tevékenység egész szerkezetére. A nevelés és az oktatás viszonyát változtatja meg. A közvetlenül az értelemre ható, tanító jellegű kiművelést háttérbe szorítja az inkább érzelmekhez szóló, jellemformáló nevelés javára. Ez magyarázza, hogy a pedagógiai tudásra nézve más igényeket támaszt. Aki elsősorban tanítani akar, annak számára a pedagógiának két fő fejezete van, az <amit> és az <ahogyan>: anyag és módszer. Aki elsősorban nevelni akar, annak számára az <amit> és az <ahogyan> a célt és a légkört jelenti.”

Gajdár István

Főbb érdekvédelmi kérdések 2001-ben

➔ A kollégiumi nevelés országos alapprogramja alapján készítendő foglalkozási tervek [46/2001. (XII. 22.) OM rendelet]

- A foglalkozások csoportosítása (ezzel a minisztériumi csoport sokáig és részletesen foglalkozott)

- Kötelező foglalkozások kinek kötelező? – pedagógusnak vagy diáknak

- A kollégiumi foglalkozások időtartama hány perces?

- A kötelező foglalkozás és a személyes törődést biztosító foglalkozások aránya a pedagógus munkaidején belül

➔ A rendkívüli munkavégzés díjazása [1992. évi 33. törvény a közalkalmazottak jogállásáról 55/A. § és 1992. évi 22. törvény a munka törvénykönyvéről 126-128. §, 147. §; 138/1992. (x. 8.) kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló 1992. évi XXXIII. Törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben 15. § (5) bekezdés e)]

- Sajátjával összevont másik csoport részére szervezett foglalkozásokért járó díjazás

- Hétköznap ellátott rendkívüli munkavégzés (túlóra) díjazása

- Pihenőnapon, munkaszüneti napon ellátott rendkívüli munkavégzés díjazása

- Hétfélig bent maradás esetén mennyi tanuló egyidejű jelenléte szükséges, hogy ne csak felügyeletet lásson el, hanem foglalkozást is vezessen a pedagógus?

➔ A kötelező munkaidő letöltése [1992. évi 22. törvény a munka törvénykönyvéről 117. §, 117/B. §, 118 – 121. §, 147 – 149. §,]

Hétfélig

Éjszakai feladatellátással

- A délelőtti ügyelet beszámítása a kötelező óraszámra, vagy az csak a rendkívüli munkavégzés (túlóra) körébe tartozhat.

- Hány órában kötelezhető a kollégiumi nevelőtanár értekezleteken, társiskolával való kapcsolattartáson, mérésen és értékelésen való részvétellel?

- A 2001. évi C. törvény életbe lépése, a szabályozás változásai.

- A kötelező óraszámából általában hány óra felügyeletet láthat el egy nevelőtanár?

- Foglalkozás – felügyelet (ügyelet) –

készenlét feladatellátás aránya a kötelező óraszámra belül

➔ Étkezés igénybevétele – ellátási kötelezettség és a lemondás lehetősége miatt fellépő feszültség feloldása [1993. évi 93. törvény a munkavédelemről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelettel 24. §; 25/1996. (VIII. 28.) NM rendelet az egészséget nem veszélyeztető munkavégzés és munkakörülmények általános egészségügyi követelményeiről 5. §; 1997. évi 104. törvény az egészségügyről 50. § (3) bekezdés, 1997. évi 31. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 12. § (1), 28. § (2); 133/1997. (VII. 29.) kormányrendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról]

- Más épületben laknak és 30 percre lévő épületben étkeznek a gyerekek. Lehet-e kötelezni az étkezés igénybe vételére a tanulót?

- Szakmunkástanulók étkezésének megoldása gyakorlaton, ha képzés szervezője nem gondoskodott e köteletségének teljesítéséről

- Dolgozói étkezés – a kötelező étkezők körének meghatározása

➔ A tanulói dohányzás tiltása és a szülői engedély [1999. évi 42. törvény a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól]

➔ Tanulóval szembeni fegyelmi eljárás – a házirendben le nem szabályozott vétség esetén (kábitószer-fogyasztás) [11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről, 5. számú melléklet]

➔ A kollégiumi orvosi ellátás kötelezősége – feladat ellátási köteletség kinek lett címezve a jogszabályok szerint? [1993. évi 79. törvény a közoktatásról 41. §; 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról]

➔ Alapítványi iskola – önkormányzati kollégium: milyen térítési díjat kell fizetnie a kollégistának? Ez esetben a térítési díj megállapításának jogi szabályozása. [1993. évi 79. törvény a közoktatásról 114. § (1) bekezdés c)]

➔ Kollégiumi gyereklétszám alapján az

óraszám (kedvezmények figyelembe vételével) és a pedagógusszükséglet kiszámítása. – Állásfoglalást és a Szövetség részéről az önkormányzattal szembeni fellépést kértek, mert a meglévő létszám nem elégséges az ellátandó feladathoz [1993. évi 79. törvény a közoktatásról]

➔ Állásfoglalás kérése az iskolával egybeszervezett kollégiumok gazdálkodásának javítása érdekében. A költségvetésük összeállítás és végrehajtása során lehessen beleszólásuk (számviteli és ÁHT, valamint végrehajtási rendeletek alapján).

➔ Az iskolával egybeszervezett kollégiumok „hátsó udvar” szerepének megszüntetésére kért segítség.

➔ Állásfoglalás kérése az igazgatótanácsok kötelező megalakításáról (mulasztásos törvénytörtő helyzet megszüntetése érdekében).

➔ Állásfoglalás kérése, hogy a fenntartó önkormányzat maradéktalanul adja tovább a feladatellátásra kapott normatívát.

➔ Mire lehet és kell fordítani a normatív finanszírozást (a benn van és a nincs benne dilemmájának feloldása)? (nem elérhető a BM - FVM – PM együttes közlemény – vélhetően 2000. év 3. hónap)

➔ A kollégiumban járó kötelező pótlékok (csoportvezetői, diákönkormányzatot segítő, stb.) helyzete: jár-e a nyári szünet idejére is?

➔ Az adható pótlékokat érje el az ügyvivő testület, hogy minden kollégiumban kapják is meg az ott dolgozók (pl. kollégiumi pótlék) – délutáni, esti és éjszakai feladatellátás, valamint a fordított életritmus kompenzálását teljesítsék vele!

➔ A számítástechnikai pótlék - a feltételek teljesülése esetén – a kollégiumban dolgozó pedagógusnak is járjon! A Szövetség kezdeményezze a 138/1992. (X. 8.) kormányrendelet módosítását!

➔ Pedagógus iskolai végzettsége és az alkalmazás feltételei [1993. évi 79. törvény a közoktatásról 128. §]

➔ A közoktatási törvényben megfogalmazott 14 + 10 óra teljesítése kinek kötelező?

➔ A munkába járás költségeinek átválthatósága (saját személygépkocsi használata esetén) [78/1993. (V. 12.) Kormányrendelet a munkába járással kapcsolatos utazási költségterítésről 2 – 5. §]

Takács Ernő

Választmányi ülés

A Kollégiumi Szövetség 2002. március 8-án tartotta meg XVIII. Választmányi ülését. Mindenek előtt a Szövetség helyzetéről, a végzett munkáról *Horváth István* elnök számolt be. Hangsúlyozta, hogy a Szövetség a kollégiumi területen meghatározó tényező, elfogadott partner; ugyanakkor az előrelépéshez – a korábban elhatározottaknak megfelelően – további nyitás szükséges: újabb együttműködési 'felületeket' kell keresni a nevelés-oktatás

mok szakmai fejlesztése érdekében. E cél elérését segíti az a számítógépes információs hálózat, melyet a Nemzeti Kollégiumi Közalapítvány támogatásával sikerült kiépíteni. A Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramjához kapcsolódóan – nem kis erőfeszítések árán – sikerült parlamenti konszenzust teremteni a közoktatási törvény kollégiumi tárgyú módosításához is, a kollégiumban ellátandó tevékenység pontosítása érdekében.

A felmerülő kérdésekre adott válaszokat követően a Választmány egyhangúlag elfogadta a beszámolót.

Az egyes területekért felelős ügyvivők is beszámoltak a végzett tevékenységükről, s az elkövetkezendő időszak megoldásra váró feladatairól.

A Számvizsgáló Bizottság titkára, *Juhász*

egyéb területén tevékenykedő szervezetekkel. Összpontosítani kell meglévő erőinket a hatékonyabb érdekvédelem, a kollégiumi

József adott tájékoztatást a Szövetség múlt évi gazdasági tevékenységéről. *Ringhofer Ervin* elnökhelyettes javaslatot tett az ügyvivő testü-

let ez évi feladattervére, melyet a Választmány elfogadott. Döntés született arról is, hogy ez évtől a tagsági díj 800 Ft/főre növekszik. A díjak befizetése érdekében az új adatfelvételi lapokat hamarosan postázza a Szövetség.

Ezt követően a Kardos László Emlékérmek átadására került sor, melyet három kolléga - *Homonnai Jánosné, Horváth István, Koppány Csaba* - vehetett át dr. Pogány Máriától, Kardos László özvegyétől és a Szövetség elnökétől, *Horváth Istvántól*.

Díjátadás

Homonnai Jánosné

Horváth István

Koppány Csaba

Középiskolások közösségi értékei kollégiumunkban

"A nyolcvanas évekre társadalmi evidenciává vált, hogy a fiatalok értékproblémái nem egy stabilnak tűnő felnőtt társadalmi értékrend ellenében jelentkeznek, hanem maguk is részei a társadalom egészét érintő értékváltozásnak"

(Szabó Ildikó)

A probléma

Az értékek sokfélesége, ütközése, egyetemes vagy viszonylagos természetű, korábbi értékek, értékrendszerek elhalása, újabbak - nem ritkán számunkra érthetetlen és idegen értékek - térhódítása napjaink kényszerű beszédtemája. Kortéma.

Társadalomtudósok beszélnek és írnak a család és az értékátadó intézmények (iskola) funkcióinak megváltozásáról és értékközvetítő szerepének meggyengüléséről.

Ma a pedagógusok többsége egészen más gyakorlattal kénytelen szembesülni, mint amire eddigi élete során szocializálódott. Egyéni ambícióikon múlik, hogy milyen súllyal, és eséllyel képviselnek alapvető értékeket egy-egy élethelyzet kapcsán.

Sok más tényező mellett ez is oka, hogy a világ nagyobbik részében általános az elbizonytalanodás a lehetséges és követendő értékeket illetően.

Az értékek elbizonytalanodása mellett a közösségek válságáról ma már mindenki tud.

Napjainkban az egyéni, a személyes értékek elsőbbsége nemcsak hogy általános legitimitást élvez az életvezetési tényezők között, de hovatovább "élhetetlen alaknak" érzi magát, aki nem vallja büszkén az egyéni érdekek elsőbbségét a közösségi érdekekkel szemben.

Mindenkinek magánügye, hogy miként rendezi az értékek és érdekek különböző dimenzióihoz való viszonyát. De mit kezdjen ezzel a pedagógus, akít foglalkoztat a kérdés, hogy van-e a mai Magyarországon eligazító domináns elvárás arra nézve, hogy milyen embert neveljen: önzőt, önérvényesítőt, életrelvőt, talpraesettet vagy éppenséggel altruistát, elkötelezettet, aki mögött valamilyen "ügy áll? Vagy csak "ilyet" ne? Feladatunk-e, hogy olyan dimenzi-

ók közé vezessük a gyerekeket, melyek között életük értelme túlmutat egyéni érdekeik szolgálatán? Csupa kérdőjel!

A figyelem középpontjába kerülésüket indokolja, hogy felnőtt egy nemzedék, melynek döntő többségére jellemző a pozitív példák hiánya, az azonosulási képtelenség - az élet célját és értelmét, az értékek világát illetően -, és ez a közötté és a felnőtt korosztály között feszülő ellentmondások felerősödését hozta magával.

Ez indított arra, hogy a téma kapcsán feltegyek néhány kérdést:

- Mi a helyzet a kollégiumokban?

- Igaz-e, hogy a korunkban zajló értékválság hat az intézményi szocializáció során zajló értékátadási folyamatokra és ennek hatására a serdülő korú fiatalok olyan értékeket sajátítanak el, amelyek inkább az egyéni érdekek képviselését erősítik azokkal szemben, amelyek a közösségben való aktív közreműködést, alkalmazkodást segítik?

- Igaz-e, hogy a kollégiumi közösség középpontjában lévő diákok közösséggel kapcsolatos és erkölcsi értékseleléte különbözik (pozitívabb) azokétól, akik a társas szerkezet periferiáján vannak?

A vizsgálat

Értékszemlélet a kollégiumban

A megkérdezett 90 diák először egy értékszemléletet vizsgáló kérdőívet töltött ki, amelynek egyik feladata általános értékekre vonatkozott.

A diákoknak 40 tulajdonság közül kellett rangsorolva kiválasztani azt a tizet tizet, amelyiket a legjobban (pozitív választások), illetve a legkevésbé (negatív választások) tartanak fontosnak. A válaszokat összesítve kiderült, hogy

az első három helyen a rangsorban két erkölcsi és egy közösségi csoportba sorolható tulajdonság szerepel.

Kollégistáink számára a legfontosabb tulajdonság a „megbízható”. A második helyen a „becsületes” szerepel, a rangsor harmadik tulajdonsága a „lehet rá számítani”.

A 40. - tehát a legkevésbé fontos tulajdonság - a diákok szemében a „jól öltözik”.

A válaszokat tulajdonságcsoportonként (a téma szempontjából a közösségi és az erkölcsi vonásokat jelentő tulajdonságok) is értékeltem.

Kiderült, hogy a „közösségi vonások” csoportjába tartozó „lehet rá számítani” a legfontosabb. A másodiknak a „önzetlen”-t tartják. Az adatok alapján a „kezdeményező” került a harmadik helyre.

Az „érdeklik a kollégium ügyei” a legkevésbé fontos közösségi vonásnak bizonyult.

Az „erkölcsi vonások” csoportjában a legtöbben a „megbízható” tulajdonságot tartják a legfontosabbnak. Egyetlen diák sem volt, aki a kevésbé fontos kategóriába sorolta volna.

A második legfontosabb erkölcsi vonás diákjaink szemében a „becsületes”, a harmadik pedig az „igazságos”.

Közösségi attitűd a kollégiumban

A 2. feladat a kollégisták közösség iránti attitűdjének feltárására irányult. Tíz közösséggel, közösségi magatartással kapcsolatos állításról kellett nyilatkozni, hogy mennyire értenek vele egyet, illetve mennyire nem. Viszonyulásukat egy 1-5-ig terjedő skálán fejezhették ki.

A legtöbb 5-ös választ a "Nagyon jellemző mindenkire, hogy mennyire veszi ki a részét a csoport közös munkájából" megállapítás kapta. Ugyanezzel a mondattal csak egy diák nem értett egyet.

„A többség döntése mindenkor kötelező rám” kijelentést utasították el a legtöbben.

Értékek kollégistáink gondolkodásmódjában

A 3. feladatból megtudhattam, hogy gondolkodásmódjukra, döntéseikre mennyire jellemző az (erkölcsi) értékek szerinti választás. Ennél a feladatnál a diákoknak három megkezdett mondatot kellett befejezni. Az értékelésnél az írásként tartalmát elemeztem.

„Ha valamit az ember el akar érni, ...” kezdetű mondatot a diákok jelentős hányada fejezte be valamilyen konkrét cselekvés megjelölésével (pl. „keményen kell küzdeni”). Valamilyen erkölcsi tulajdonság (tisztesség, becsület) szükségességét már jóval kevesebben írták, illetve a diákok 10%-a valamilyen egyéb, e két kategóriába be nem sorolható választ adott (pl. „fontos, hogy ki áll mögöttem”, „sok pénz kell”).

A „Legfőbb tanácsadóm mindig ...” kezdetű mondat befejezéseit tartalmi szempontból négy csoportba soroltam. A legtöbb diák a családtagjait (anya, testvér) jelölte meg, mint „legfőbb tanácsadót”. 15-en kizárólag saját magukra hallgatnak, és mindössze csak 10% „legfőbb tanácsadója” valamilyen erkölcsi elv vagy tulajdonság (becsületesség, megbízhatóság). Valamilyen az egyéb kategóriába sorolható választ (pl. „akik nálam idősebbek”, „akik jól ismernek”) az előzőnél többen adtak.

„Az olyan embereket szeretem, ...” kezdetű mondatot a legtöbben valamilyen erkölcsi tulajdonság megjelölésével (megbízható, becsületes, emberbarát, őszinte) fejezték be. A második legtöbb válasz szubjektív szempontot („olyanok, mint én”, „velem tartanak minden jó buliba”, „akik szeretnek”) tartalmazott. Értelmi képességekre (értelmesek, lehet velük beszélgetni, elég okosak tanácsokat adni) mindössze a diákok 13%-a hivatkozott.

Az értékszemplélet társas szerkezetet befolyásoló hatása

A vizsgálat következő lépése egy szociometriai kérdőív kitöltése volt. A kapott válaszok alapján „cél tábla” szociogramban rajzoltam fel a gyerekek választásait.

A „népszerű” gyermekek által legfontosabbnak, illetve a legkevésbé fontosnak tartott tulajdonságok teljesen eltérőek. Mindegyikük mást-mást írt első, illetve utolsó helyre.

A marginális helyeken szereplők választásainál is nagy szóródás, de a legtöbb-

ben a kollégiumi átlaggal azonos tulajdonságokat jelöltek meg mind az első (megbízható), mind az utolsó (szép) helyen.

A két csoport közösséggel kapcsolatos attitűdjének összehasonlításánál ez előbbivel azonos a tendencia a kollégiumi átlagtól való eltérésben, illetve azonosságban. A „népszerű” diákok csak 50%-ban hasonlók az átlaghoz, a „kevésbé népszerűek” 70%-ban.

A két különböző helyzetet elfoglaló diákok közötti eltérés a „Legfőbb tanácsadóm mindig...” kezdetű gondolatra írt befejezéseiben nyilvánult meg.

A „népszerűek” csoportjának legtöbb tagja kizárólag saját magára hallgat, és csak egyikük jelölt meg családtagot.

A „kevésbé népszerűek” többsége - az átlaggal azonosan - pont családtagjait tartják „legfőbb tanácsadójuknak”. Elenyésző azok száma, akik a másik csoporttal egyezően gondolkodnak.

A gondolkodásmódbeli különbözőség az erkölcsi ítéletek arányában mutatkozik meg. Úgy tűnik, hogy a központi, illetve a marginális helyzetekbe kerülés egyik oka kollégiumunkban - a már korábban ismertetett nézetek és beállítódások mellett - az erkölcsi értékek beépültségének mértéke.

Következtetések

Növendékeink válaszaiból kitűnik, hogy a kollégium (legalábbis a síófoki Középsiskolai Diákotthon) értékközvetítő feladatát jól érvényesíti.

Ma már a szülők és az iskola is - egyes funkcióik (személyiségfejlesztés, tehetséggondozás, konstruktív életvezetési stratégiák, pályaorientáció) átruházásával - többet vár el tőlünk, mint csupán "gyermekmegőrzést", és ennek mi igyekszünk is megfelelni.

Az értékorientációs tényezők közül - a család és az iskola meggyengülésével egyidőben - a külső hatások megerősödése is tapasztalható. Az elmaterializálódás hatására az anyagi-jövedelmi háttér meghatározóvá válik az érték-szerveződés folyamatában. A gondolkodás és a beállítódások is az anyagi viszonyok felé orientálódnak. Értékké válik minden, ami bevétellel fordítható, eközben elértektelenedik, ami erre nem képes. Ez a tendencia a szellemi, nem kézzel fogható értékek visszahúzódsához vezet. Ez a "visszmaterializálódás" azonban - ahogy azt a válaszok

mutatják - diákjainknak csak kis részére (10%) jellemző. Folyamatos küzdelmet folytatunk a tudás értékévé válásáért és az ellen az újonnan kialakuló értékszemplélet ellen, ami azt sugallja, hogy "minél kevesebb tanulási erőfeszítéssel és tudással, minél kevesebb munkával és mennél kisebb befektetéssel minél nagyobb haszonra (jövedelemre) szert tenni, lehetőleg bármi áron és a legrövidebb idő alatt". Ez - tőlünk, kollégiumi pedagógusoktól - igen erős összefogást és konzekvens értékközvetítő magatartást igénylő probléma, mely még megoldásra vár.

A diákok közösségi értékekkel kapcsolatos kérdésekre adott válaszaik érdekes információkhoz juttattak minket. Az igaz, hogy a szociometriai centrumban, illetve periférián lévők értékszemplélete különböző, de nem abban az irányban, ahogy az feltételezhető volt.

A felmérés azt mutatja, hogy a közösség központi helyét elfoglalók több alkalommal is adtak olyan válaszokat, melyek ellentétesek az általuk elfoglalt pozícióban elvárhatóktól. Akkor mégis mi az, ami alapján társaik éppen őket választották nagyobb számban? A válasz a többi feladatnál megnyilvánuló ítéleteikben rejlik. Ezekből kivételül, hogy ők azok, akik - amellet, hogy maximálisan szem előtt tartják saját érdekeiket és céljaikat - szívesen kapcsolódnak be az intézményi nyilvánosság körforgásába. Cél és érték számukra, hogy sajátjaik mellett a közösség érdekében is hallassák a hangjukat. Ez a szerepvállalás emeli ki őket és juttatja a társaik által legjelentősebbnek tartott pozíciókba. Népszerűségük oka lehet még, hogy ők már képesek saját döntéseket hozni, és ezek alapján cselekedni ("Legfőbb tanácsadóm..." kezdetű mondatok befejezései).

Sokkal aggasztóbb az a tapasztalat, hogy a peremhelyzetben lévő diákok válaszaik ("A többség döntése mindenkör kötelező rám" megállapítással való nagyfokú egyetértés) kon-formitásra való készséget tükröznek. A nagyobb közösséghez való szorosabb kapcsolódás vágya arra készíti őket, hogy szinte kritika nélkül elfogadják, amit a többség tesz, és ezt helyesnek, igazságosnak minősítik. Ezt a szándékat mutatja az is, hogy olyan tulajdonságokat emeltek ki (szerény, csendes, jó tanuló), amelyekről úgy gondolják, hogy ezeket birtokolva jobb szociometriai pozíciót érhetnek el. A közösséghez

tartozás elkötelezettsége hozza létre bennük ezt a szemléletet, és ezt külső érvekkel nem, vagy csak nagyon nehezen lehet megváltoztatni. Észre kell vennünk, hogy a "jó diák" viselkedése, magatartása mögött nem minden esetben van jelen a gyermek valódi szándéka, hanem ez a csoporthoz való túlzott alkalmazkodás jele is lehet.

Minél vonzóbb egy csoport (közösség) a tagjai számára, annál nagyobb befolyást gyakorol az egyénre. Az egyénre gyakorolt hatás ugyanakkor a közösség fejlettségi szintjével függ össze. Vagyis a közösség személyiségfejlesztő szerepét két tényező: a közösség fejlettségi állapota és az egyén szükségletei, "belső feltételei" határozzák meg. Nem csak a közösségnek lehetnek elvárásai az egyén iránt, hanem a közösséget illetően is megfogalmazhatók követelmények. Az egymás iránti türelem, jóindulat, tapintat, az egyének védtettsége, a diszkrimináció megszüntetése, valamint az a lehetőség, hogy az egyén részt vegyen saját nevelésében - a nevelés alanyaként - a közösség részéről biztosítandó feltételek.

Figyelembe kell vennünk azt az általános ténytet is, hogy az ember nem csak passzív szemlélője a közösség változásainak, hanem alakítója is. Állampolgári és gyermeki (diák) jogainak érvényesítésével, tevékenységével befolyásolja azt.

A közös tevékenységben alakulnak a személyiség olyan értékes tulajdonságai, mint a szervezőképesség, aktivitás, önállóság, kitartás, kreativitás, érdeklődés és természetesen a kollektív beállítódás. A közösségi tevékenység jelenti a tapasztalatszerzés lehetőségét, itt ta-

nulható meg a társakkal való együttműködés, a másik szempontjainak figyelembe vétele, a munka megtervezése, akadályok esetén döntések meghozatala. Arra kell törekednünk, hogy a létező szabályrendszeren belül mindig kínáljunk lehetőséget az egyéni indítékok érvényesítésére is. Szűk határok között, de lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy diákjaink követhessék érdeklődésüket, személyes indítékaikat és kifejezésre juttathassák érzelmeiket.

Összegzés

Megállapítható: abban, hogy diákjaink értékrendje reális, magatartásuk az elfogadott normáknak megfelelő legyen, nekünk - kollégiumi nevelőknek - jelentős szerepünk van, mert tudjuk, hogy az értékelésajátítás folyamatában milyen nagy szerepe van a példa- és eszményképeknek. A fiatalok életében a történelmi, az irodalmi, a közéleti példák mellett közelebbi minták is szerepelhetnek, Így modell lehet a társ és a felnőtt is, vagyis mi is.

Levonható következtetés: csak hasznára lehet minden fiatalnak, minden individuumnak, ha demokratikusan szervezett és demokratikusan működő közösségben élhet. Ha olyan közösség tagja lehet, amelyben megismerheti a szuverén, autonóm választás és döntés szabadságával együtt annak felelősségét is, a többiekhez való viszonyában pedig önmagát.

Fontos, hogy hogyan vesszük a szánkra azt a szót, *közösség*.

Közösséget nem lehet "csinálni". A körülményeket kell hozzá megteremteni, de "csinálni" nem lehet. Olyan helyze-

teket kell teremteni, hogy létrejöhessen az értéképítéshez szükséges, egyén által megélt élmény.

A nevelés akkor felel meg az ember természetének, ha az a kiindulópontja, hogy minden ember olyan társas közegre vágyik, amelyben társadalmiságát megtapasztalhatja. Hogyan, mivel segíthet ezen a pedagógus? Segíthet benne bizonyos erőket, bizonyos tendenciákat megerősödni. Például az egymás iránti bizalom tendenciáit, az egymással való együttműködés, az egymásért érzett felelősség erőit, pozitív emberi kapcsolatok kialakulását. Ezek pedig csak emberi közösségekben jöhetnek létre. Csak demokratikusan szervezett és működő közösségekben alakulhatnak ki.

Közösség és érték, közösség és érdek, a társadalmi értékek egyéni elsajátítása, a személyes értékek kimunkálása és érvényesítése az identitás kiérlelésének, stabilizálásának egyik legfontosabb szála. Az egyén csoporthoz tartozását rögzítő, kifejező érzelmi-értelmi folyamat, amelyben nagy szerepe van az érzelmileg jelentős személyeknek, és minél gazdagabb érzelmek szövik át a szocializációs folyamatot, annál eredményesebb lehet. Ezt a nevelő hatást a közösség még fel is erősítheti.

Szeretnénk-e diákjaink számára mi is ilyen „érzelmileg jelentős” személyekké válni, akik inkább az együttes tevékenységek és a magunk által mutatott példa segítségével töltik be érték közvetítő szerepüket, nem pedig a direkt, autokratikus pedagógiai eljárásokkal?

Deák Erika

Kollégisták szavalóversenye

KOLLÉGIUMUNK nevelőtestülete, diáktanácsa és az Ady Endre Művelődési Ház 4. alkalommal rendezte meg 2002. március 13-án a Komárom-Esztergom megyei kollégiumok legjobb vers- és prózamondó tanulóinak versenyét, s ez az esemény egyben a kollégiumunk március 15-i ünnepi rendezvénye is volt.

A résztvevőket *Koppány Csaba* igazgató köszöntötte és méltatta a rendezvény jelentőségét. A 15 résztvevő tanuló közül 5 fő Felvidékről: Ógyalláról, Nagymegyerről, Észak-Komáromból érkezett.

A rendkívül színvonalas versenyen kötelező versként Babits Mihály: Alkalmi vers c. alkotását adták elő a tanulók. A szabadon választott művek tolmácsolása után Szombath Gáborné a Széchenyi Közgazdasági Szakközépiskola igazgatónőjének elnökle mellett a zsűri, melynek tagjai Koppány Csabáné és Pénzes Zoltán magyar szakos középiskolai

tanárok voltak, a következő döntést hozta:

- *Első helyezett lett Gál László*, a komáromi Középfokú Kollégium tanulója, aki immár harmadszor nyerte meg ezt a jelentős versenyt.
- *Második helyen végzett Pindes Krisztina*, aki szintén a komáromi Középfokú Kollégium tanulója.
- *Harmadik Buday Angéla*, az észak-komáromi Ipari Szakközépiskola Kollégiumának tanulója lett.

Különdíjat kapott Vincze Marianna, az esztergomi Körösy Kollégium tanulója.

A szép könyvjutalmak mellett a tanulók és rendezők öröme a megyénkben élő költő, *Bognár János* egy-egy verses kötetével ajándékozta meg a verseny résztvevőit és megelégedéssel szolt a gyerekek teljesítményéről.

A vers- és prózamondó versenyen megjelenteket ajándékműsorral köszöntötték komáromi Egressy Béni Művészeti Zeneiskola tanulói.

Iványi Szabolcs igazgatóhelyettes
Középfokú Kollégium Komárom

A pedagógus pályamodell alulnézetből

A pedagógus társadalmat jelenleg leginkább az életpályamodell foglalkoztatja. Ez érthető is, hiszen a tervezetben olyanról van szó, aminek hiányát minden szakmabeli érzi. A modell kidolgozása régi adóssága a közoktatás felelős irányítóinak. Mivel hosszú távra meghatározó lesz, érdemes lenne odafigyelni olyan lényeges részletekre is, amelyek a tantestületi véleményezések összegzéséből az információs csatornák áttételei folytán esetleg kimaradhattak.

Úgy gondolom a tervezet megalkotását az a felismerés indította el, hogy a közoktatásban dolgozó pedagógusok szakmai életében nincsenek meg a fejlődés konkrét követelményekhez kötött, ellenőrizhető, az egyén által tervezhető, teljesíthető és ezáltal kiszámítható lépcsői, fokozatai.

A deklarált szándék szerint a pályamodell célja, hogy azok a mesterséget tudatosan vállaló pedagógusok, akik a pályájukon az egyértelmű kritériumokhoz rendelt előrelépést jelentő mérföldköveket a teljesítményükkel elérik, a törvényben garantált fokozatos megnevezhető illetve számszerűsíthető erkölcsi és anyagi megbecsülést nyerjenek.

Ettől lenne az életpálya kiszámítható – és vonzó.

Most úgy tűnik, távlatok rajzolódnak ki, megszűnhet a zsákutca, s csökkenhet a kontraszelekció is.

A tervezet kidolgozóinak jó szándékát elismerve csak üdvözölni lehet a modellt, még akkor is, ha jelenleg az egész még csak a fenntartásokat is jelentő ígéretek szintjén van. A lényegét és a megvalósíthatóságát tekintve azonban több olyan kérdés is felmerül, amelyek feltehetőleg a stratégiák és a frontharcosok közötti kontaktus hézagából fakadnak. Mivel nézetem szerint ezek a gondolatok a kollégiumokra fo-

kozottan érvényesek, indokolt lenne, ha a modell külön kitérne a közoktatásnak erre a „hátsó udvarára”. A jelen gyakorlatában ugyanis a kollégiumi nevelők, mint pedagógusok, iskolai végzettségének és szakmai előéletének „sokszínűsége” továbbra is időszerűvé teszi, hogy a modell olyan alapvető kérdésekre is megfogalmazza az egyértelmű választ, mint pl. Ki a pedagógus?

A kérdés nem költői. Felvetését az a ma még mindig aktuális tapasztalat indokolja, hogy a kollégiumi nevelői státusz betöltéséhez továbbra is hiányzik a mesterség rangját garantáló szakmai követelmény. Ez csak látszólag mond ellent a hierarchia másik pólusa esetleges eltérő álláspontjának. Valójában csak a halló- és látótávolságból fakadó elsődleges tapasztalatok különbözőségéről van szó.

Ha a kollégiumi pedagógust is értelmiséginek tételezzük, akkor a jövőképek megrajzolása kapcsán a kérdésfelvetés jobb megértése érdekében időszerű lenne átgondolni egy esetleges összehasonlítást.

Pl. az orvostársadalom mindig hevesen reagál arra, ha olyan valaki végez gyógyító tevékenységet, akinek nincs orvosi diplomája, azaz hiányzik a szakmai kompetenciája. Orvos pedig csak az lehet, aki az orvosi egyetemen orvosi diplomát szerez. Csak így jogosult, pl. a doktor megszólításra is. Senkinek nem jutna eszébe, pl. a műtőséget vagy az ápolószemélyzetet doktornak szólítani csak azért, mert a kórházban, fehér köpenyben dolgoznak.

Ezzel szemben a kollégiumokban a pedagógiai tevékenységet (úgy ahogy) folytató nevelők jelentős hányada nem rendelkezik semmilyen pedagógus diplomával, illetve az iskolafokozatnak megfelelő pedagógiai végzettséggel. Sőt olyanok is vannak a pályán, akiknek egyáltalán nincs felsőfokú végzett-

ségük (pl. a legfeljebb érettségizett szakoktatók) Ennek ellenére a tanár megszólítást (és a méltóbb jövedelmet) ők követelik meg a leginkább. (Az egészségügyben, pl. kihangsúlyozzák, ha valaki diplomás ápoló!)

A vezetők szakmai képezéséről ezúttal szándékosan nem szólok. Azt azonban megkérdezem, hogy mikor lesz - ha nem most - a magasabb funkciókhoz, beosztáshoz, utasítási és ellenőrzési jogkörhöz ellenőrzött követelmény a magasabb képzettség és legalább minimális szakmai gyakorlat?

Elvileg jelenleg is vannak, s a pályamodell szerint a jövőben is lesznek az alapberek kiegészítésére szolgáló elérhető ill. adható pótlékok és címek.

Hogyan fog változni a jövőben az a mai gyakorlat, hogy ami adható, az valójában nincs is? Hogyan valósul meg a tervezhetőség és kiszámíthatóság?

Éppen ez lenne a lényeg! És éppen ez marad el?

Minden tervdokumentációban, törvényben alapkövetelménynek kellene lennie, hogy minden részletében egyértelmű és félreérthetetlen legyen – függetlenül attól, hogy azt alul vagy felülnézetből szemléljük.

A jövő rajzolatában mi lesz az egységes értéke, pl. a hátrányos kollégiumi munkarend kompenzálására szolgáló kollégiumi pótléknak? Megváltozik-e az eddigi leleményes elv, miszerint annak mértéke az adott település nevének hosszától függ? Pl. Tiszaújvárosban, Százhalombattán van, Győrben nincs.

A pályakezdőket csakúgy, mint a nyugdíj előtt állókat valóban támogatni kell. Mindenben. Anyagiakban is. De hát ki a kezdő a pályán a kollégiumban? A fegyveres erők nyugdíjasai vagy a megszűnt MGTSz-ek és egyéb szervezetek fő-állattenyésztői illetve aktivistái, akik a kollégiumban látnak először középiskolás diákokot? A pályamodell terminológiája szerint nekik a jövőben (is) több lesz a jövedelmük, mint a ma már ritkaságnak számító, évtizedes szakmai gyakorlattal rendelkező szakképzett nevelőtanároknak? Ne-

tán ők lesznek – életkoruk és helyi döntés szerint – a mentorok? Ki fog ebben dönteni? És ki fogja a döntéseket ellenőrizni? És ki ellenőrzi az öröket? (Sorokin nyomán) Hogyan lesz a garancia és a jogorvoslás?

Szép idea az is, hogy tisztességes pótlékot kapjon, aki magasabb felkészültséget igénylő (pl. szmkv) funkciót lát el. De hol vannak a kiválasztás tervezhető követelményei? A kollégiumokban kellenének a legképzettebb, legsokoldalúbb, legműveltebb pedagógusok, nevelőtanárok. Az ilyen pedagógustól eddig is el kellett volna várni, a jövő nevelőjének pedig egyenesen elő kellene írni az idegen-nyelv ismeretet – ami ma már pl. egy szépségversenyen is szempont. A kötelező idegen-nyelv pótlék miatt nem szerepel a megálmodott pályaképben, mint a legfelkészültebbek, legigényesebbek által megszerezhető, egyre nélkülözhetetlenebb konvertibilis tudás elismerése. Beleillene a pályaképbe és a menetirányba.

A szakmai hierarchiában illetve a többletjövendelmet is jelentő címek, funkciók elérésénél az eddigi szubjektív döntéseket kizárandó, (és a kontraszelektiót csökkentendő) a több és magasabb szintű szakirányú végzettségen kívül olyan, a szakmai igényességet garantáló feltételeket is kellene állítani, mint pl. szakmai képzés, vezetői képzés, szakvizsga, nyelvvizsga, ECDL vizsga, stb.. Ezek deklarálása jelenthetné egyrészt a mundér becsületének helyrebillentését, a kívánatos szelektálást, törekvést a helyi döntések objektívítására, a kiszámíthatóságra, a tervezhetőségre.

Úgy gondolom, ha ez nem így valósul meg, akkor a jó szándékkal ellentétben nem az arra érdemes pedagógusok bére, hanem csak a helybejárás intenzitása növekszik.

Wagner István

Életmódváltás

SZÉKESFEHÉRVÁRON a Fejér Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet és a Nemes Nagy Ágnes Középiskolai Leánykollégium a Tavaszi Pedagógiai Napok programsorozat keretében a kollégiumi nevelőtanárookra is gondolva **Életmódváltásból adódó nevelési problémák, konfliktusok** valamint **Amit az Alapprogramról tudni illik** címmel továbbképzést szervezett.

Az első előadást Dr. Galicza János, a Kodolányi János Főiskola nevelési tudományok tanészkezetője, a második előadást Nagy Kálmán, kollégiumi szakértő tartotta. A programon a megye 13 kollégiumából 30-35 pedagógus vett részt.

Nagy Kálmán
Székesfehérvár

LORI FARSANG

(öt héten át...)

EMLÉKEZETES és tartalmas események zajlottak kollégiumunkban februárban. A rendező csoportok ötletes feladatai nyomán hetente új kihívásnak kellett megfelelni diákjainknak.

Idén nem csak a főműsor, hanem a tavaszvárással kapcsolatos hagyományok ismeretéről is számot kellett adni a meghirdetett - többfordulós - versenyben. Megadott dátumokhoz (II.2, 3, 6,14) kellett megtalálni a nevezetességeket, és leírással, illusztrációkkal színesített összeállításban leadni az anyagot a megadott határidőre.

A kezűgyesség és kreativitás meglétét álarc és szemüveg készítésével bizonyították csoportjaink.

Azt pedig, hogy a meglévő "technikát" nem csupán játékra lehet használni - a számítógépen készített farsangi meghívók, plakátok igazolták.

No és azok a fánk! Szalagosak, könnyűek, csokisak és igazán "ennivalóra" sikerültek. Nagyrészükről el se hittük volna, hogy kamaszlányok (és nem nagymamáik) készítettek. Nem volt tehát könnyű a zsűri dolga (kivéve persze a kóstolgatási fázist).

És a java még csak most jött! A műsor (Mónika Show paródia, Animal Cannibals tánc, stb.) igen kellemes hangulatot teremtett az azt követő TÁTIKA versenyhez és a jelmezes bemutatkozáshoz.

A csoportok valóságos műsorszámokat adtak elő! Láthatunk fergeteges cigánytáncot, Kukorit és Kotkodát a dimbesdombos szemétdombon, duci tornát Norbival, no és körünkben üdvözölhettük az Olümposz görög isteneit is. Mondhatom jól szórakoztunk! Mi nevelőtanárok pedig megint rácsodálkozhattunk az újabb "rejtett" tehetségekre.

Jaj! . . . el ne feledkezzenek arról, ami igen fontos része a kollégiumi rendezvényeknek: az est zárásaként természetesen DISCO-ban szórakozhattak fiataljaink.

Baksáné Sztanó Mária nevelőtanár
Lorántffy Zsuzsanna Kollégium Dunaújváros

Farsang a Hunyadiban

2002. február 6-án a kalocsai Hunyadi János Középiskolai Kollégiumban is farsangi hangulat volt. A jó kedvnek, a vidámságnak, az önfeledt szórakozásnak különösen a félév befejezése után volt aktualitása.

Még a többtárgyas bukások sem tudták a kedélyeket lerombolni. Közel 60-an öltöttek jelmezt, adtak elő tréfás jelenetet. Bangó Zsigmond műsorvezetőt is meglepték, aki öreg motorosként végzi a házigazdai teendőket a kollégiumi rendezvényeken.

Jackson, alias Kádár Norbert titokban készült a jelmezversenyre. Kirobbanó lelkesedéssel fogadták, első helyen végzett a zsűri szerint is.

A lányok Között volt Henrietta Potter

aki seprűjével riogatta a fiúkat, a bohócok, gésák, apácák, indiánok, csámpás Rozik, utcalányok, börtöntöltelékek, leszerelt katonák, rendőrök sem hiányoztak.

A zsűri elnöke Czere Krisztián, mint mindig, most is nagyon nehéz helyzetben volt.

Vancsik Peti

Kedves Naplóm!

Nov.15.

Jó, tudom, hogy már 3 egész hónapja járunk koleszba, de akkor is eltévedhetek néha nem? Az előbb is rossz szobába nyitottam be, de se baj. Most várjuk Barbie-val, hogy jöjjön, illetve menjen végre a fektetős tanár és átjöhessen hozzánk aludni. Szóval addig írok még neked.

- Hé cicus! Hányas szobában vagy? - hallatszik az ablak alól egy intelligens fiú benyögése. Azért ilyenkor örülök, hogy Danit nem itt a kolesz körül szedtem föl. Szerintem, akinek ide kell jönnie ahhoz, hogy valaki járjon vele, már eleve nem lehet egy csajmágnés. Akkor meg mit kezdenék vele nem igaz?

- Nem, nem mi hagytuk el az órát a fürdőben. Kösz, hogy szóltál! - édes kislány.

Holnap 0. órám lesz! Atya ég! Fektetős néni!! Gyeree!! Szobatársam itt ül és úgy csinál, mintha tudna olvasni. (tanul)

- Nem hagytunk el semmilyen órát!!

Holnap lesz számtechom. Tudod, már meséltem a fiúról, akivel levelezek a füzetben. Kíváncsi vagyok mit ír! Meg pláne arra, hogy ki lehet az?! Mindig csak azt írja alá: Farkas. Erre én aláírtam: Piroska. Mi fog ebből kisülni?!

Na jó, itt a fektetős tancsi! Jó elment. Én is elmegyek, aludni persze. Majd holnap írok.

Nov. 16.

Istenem! De jó végre itt bent lenni! A koleszban legalább meleg van, kint meg hideg. De kint van a Dani, itt meg csak 3 szobatársam és egy tükör van. Hát, túléltem a 0. órát, és még csak felelnem sem kellett. I.25.

A romlott baracklekvárom lassan átminősül friss és zamatos barackpálinkává. Dani már lestoppolta az első kortyot. A kis önző. Nem baj! Max. ő hal meg először. Úgy döntöttem, hogy levágatom a hajam és befestetem vörösre. Danival még nem közöltem a nagy hírt. Majd meglepetésszerűen

A kóterban most volt a szavalóverseny. Elég ciki volt, mert belesültem. Mindegy! Lesz még ilyen. Viszont a versíró versenyen harmadik lettem. Frankó. Örülök. De most tényleg.

I.27.

Veszekedtünk Danesszal. Tiszta égő, mert olyan hülyeségen. Azt mondta menjünk moziba hétvégén. De én mondtam, hogy hiszen megbeszéltük, hogy hétvégén most hazamegyek. Erre ő begurult, és azt mondta, hogy leginkább hétvégén ér rá, maradjak itt. Én meg azt mondtam erre, hogy ha nem bírja megérteni, hogy a kapcsolatunkban én vagyok az aki áldozatot hoz azzal, hogy hétvégézik. Erre elrohant.

Kicsit kivagyok. Már egy órája csak bögtöm, és olyan szupi volt, mert a köz. vezem itt vigasztalagott. Egyébként utálok ezt a lelkizést meg minden, de ez most tényleg jól esett. Holnapra sokat kell tanulnom. Ezért most befejezem.

II. 2.

Ha az unalomba bele lehet halni akkor ez mindenképpen matekórán következik be. Az idő már egyre jobb. Végre kihaltak a didergető minuszok és a napocska (arany szívem) egyre többször bukkan elő. Akár a rügyek a fákon, a JAK boys-ok is megjelennek a kóter előtt. Én meg egyedül vagyok. Dani még mindig nem jelentkezett.

II. 10.

Láttam Danit! Levágatta a haját, és ami a fő: MOSOLYGOTT!! Tiszta happy vagyok ma!

Péntek Bori